

בי. ג'י. מגלה את כוונותיו לגבי ארגון הנוער הכללי ביקרתי בשדה בוקר

מאת עטאלה מנסור

מאז יום הקמת המדינה ועד לפני חודש נמנע דוד בן-גוריון באופן עקבי והפגנתי מלקבל משלחות ערביות, לבקר בכפרים ערביים או לעשות כל ג'סטא אחת של התיידדות כלפי אורחי המדינה ממוצא ערבי. היה זה ניגוד חותך לביקוריהנימוסין של מוחמד נבי ועבר אלנאסר בבתי-כנסת יהודיים וצילומיהם עם הרבנים המצריים. החדש הפתק בי. ג'י. ממנהג זה, השיב מכתב ארוך לנער ערבי שכתב אליו (אולי מפני שחשב תחילה שהוא ממוצא מארני). העולם הזה - שמח להגיש לקוראיו את סיפורו המזא של מנסור הכולל גידויים מרחיקי-לכת על כוונותיו של בי. ג'י.

עטאלה מנסור

בי. ג'י. הקשיב בתשומת לב מרובה ושאל: "מה יש לעשות?" אמרתי שצריך לפתח פעולה מינוכית ותרבותית בקנה-מידה גדול בקרב הנוער הערבי, וכי פעולה זו בהכרח תהיה מלחה בשינוי תנאים כלכליים. דקות אחדות לאחר מכן פרש בי. ג'י. בפני את תכניתו לתנועת הנוער הכללית. לפתרון בעיות הנוער.

כנס נוער בדצמבר

אין עדיין כל תכנית מושלמת. אתמנה לעריכתה רק בדצמבר, חזר והדגיש בי. ג'י. שהתאונן על העתונים שלדבר ריו סילפו את דבריו וכוונותיו בכנס התלמידים שנערך בשייך-מוניס. לא התכונתי לתנועת-נוער ממלכתית, אלא לתנועת-נוער כללית - ההבדל הוא גדול, אמר. בדצמבר ייערך, לפי קריאתי, כנס גדול של נוער מעל גיל 18. נדון בכנס על הדרכים והאפשרויות להקמתה של תנועת הנוער הכללית. יש לעשות הכל למען שתף כל הנוער מכל העדות, נוצרים, דרוזים, יהודים ומוסלמים - במפעלים משותפים וב"תנועה כללית", כתב בי. ג'י. באגרתו, ועתה חזר על דבריו באוזני. יש לעשות הכל.

תכנית? - עוד אינן, תהייה בדצמבר. בינתיים הוא היה מוכן להסביר לי את ההבדל בין תנועת-נוער ממלכתית וכללית. תנועת הנוער הכללית - אמר תהיה מושחתת על חברה כלכלית. היא לא תהיה שייכת למדינה או למסודותיה, לא למפלגה ולא לתנועה החישובית. כל האמצעים להתקמתה יבואו משני מקורות: אמצעים כספיים מכיסי חבריה, ורוח ההתנדבות שתפעם ותזריק חברים אלה.

הקיבוץ - לא כמסרה

מה תהיה המטרה? - אינני יודע עדיין. על-כיל-פנים לא הליכה לקיבוץ. זאת אי-אפשר לתבוע, הסביר בי. ג'י. מכל אחד. זוהי מטרה קשה, הניתנת לביצוע בידי חלק קטן מאד מחברי התנועה בעתה. צריך יהיה, לדעתי של ביג'י, להעמיד מין מטרה כזו שחלק גדול ככל האפשר מחברי התנועה והנוער כולו יוכלו לפעול בלב ובנפש להגשמתה, ויוכלו לומר בפה מלא כי אמנם יגשימו את מטרת תנועת הנוער הכללית לכשירשו לכך.

המטרה תהיה הרבה יותר קלה, הטעים בן-גוריון, והמשיך להפליג בסך הבעיות העתידיות של תנועת-הנוער הכללית. הוא הסביר כי לתנועה יוכנס "נוער חפשי" ונוער דתי, ו"תיקים" ו"עולים חדשים", תתהווה בעיות, אך אין להירעת. הנוער שלנו מחולק לכל מיני זרמים: דתי, חפשי, שמאלי, ימני. צירוף הנוער הערבי, המשיך, יקשה את הבעיה כולה, אך טוב: אין להירעת! בי. ג'י. סבור כי תנועתה הכללית חייבת להיות ממש כשמה. היא תצטרך לתמוך את המקום הריק - לא כפי שהסביר במכתבו - בין השנים 18 ו-25, שאז האזרח הצעיר אינו עוד נער, אך מסוגל להרבה משימות המוטלות בדרך-כלל על גיל הנוערים ולבצעם באותה מסירות והתלהבות.

נוער דרוזי - לתנועת הצופים

ביקר אצלי כמאל קאסם (סטודנט דרוזי מרמה) ויצעתי לו להתקשר עם הצופים הכלליים. אני חושב שוהי לתנועה המתאימה בשילובם, אמר בי. ג'י. כשהשיחה הגיעה לפרשת שיתופו המעשי של הנוער הערבי בתנועת-הנוער הכללית, לכשתקום.

גם במכתבו כתב לי בי. ג'י. שאני רוצה לסדר דבר כזה, אם רק אפשר גם בשביל הנוער הנוצרי. כשישבתו עליו, הסביר לי שאין לו עדיין תכנית מעשית, אך הוא חושב שכדאי יהיה להקים סמינריון להשלמת ידיעותיהם של אותם נערים ערביים המוכנים כבר היום. מחות או יותר, לפעולה בקרב הנוער. הוא הבטיח לסדר זאת בעצמו, אך נמנע מלהסביר את בערות ההסתדרות, הממשלה או מוסד אחר.

ערבים בקיבוץ

למשה לא הצטרף לקיבוץ? שאל לפתע בי. ג'י. אמרתי "הישובתי בשאלה. מה לא, בוא הצטרף לשדה-בוקר, תהיה חבר", הדגיש שנית. הסברתי לו כי אין המדובר בשאלת החברות בקיבוץ סתם, גם שאלות של חברה, של קשר חברתי, של עבר

הכל החל בבית הקפה של הכפר. ישבתי שם ושוחחתי עם אליאס. בעליו. בית הקפה הוא המקום היחיד בכפר בו אפשר לשבת בחברה כל שהיא, למספט ולשוחח על הא ועל דא, לשכוח או לא לשכוח את כל הגעשה מסביב, את העוני, את הבערות, את חוסר-העבודה ואת הממשל הצבאי. שוחחנו על הנוער העובד שאני מרכז את סניפו בכפר. אליאס אמר לי: "למה לא תפנה לבן-גוריון, הוא יושב עכשיו בשדה-בוקר, יש לו הרבה זמן - כתוב לו על מצבו של הנוער הערבי, ספר על סבלו ותלאותיו, אולי ירצה ויוכל לעזור..."

ההצעה נראתה לי ישבתי וכתבתי. לא חכיתי זמן רב לתשובה, היא הגיעה לאחר שבוע בלבד. כתב בן-גוריון: "...אני סבור שאין לעשות כל הבדל בין עם לעם, בין יהודי ונוצרי, מוסלמי ודרוזי והחוק בארץ אינו יודע הבדלים ממין זה. אמנם החוס לבדו אינו מספיק, הכל תלוי בדרך שמבצעים החוק..." במכתב ארוך שמראשיתו ועד סופו הוא משולל את, הסביר לי בן-גוריון את ענין תנועת הנוער הכללית ואת הצורך בהכללתו של הנוער הערבי בתנועה זו. בסיום, הזמין אותי בן-גוריון אליו, לשדה-בוקר.

כיכר נוסעים לשרה-בוקר

לאורח ישראל, אורח תלאביב או מוטלה, אין זה דבר מסובך ביותר לנסוע לשדה-בוקר. כל אשר עליו לעשות הוא לקבוע את היום הרצוי, לציין זאת בפנקסו לבל ישכח להזמין כרטיס נסיעה בקו אגד תלאביב-אילת, או להכניס בנוזן די הצורך למיכל מכוניתו ולהפליג לדרך.

לי היה הרבר קשה הרבה יותר. הרשיון בו אני מצויד לפי החוק, קובע בפירוש כי רשאי אני לנסוע לחיפה או לתל-אביב, אך לא למקום אחר. החוק בארץ - כתב בי. ג'י. - אינו יודע הפליות - משפט חשוב זה נעלם מאוצר המושגים של המושל הצבאי של הגליל העליון ופקידיו. נסעתי לנצרת. במשרד, אצל הפקיד, הסברתי לו ואמרתי "בן-גוריון". וקה אחריון חזרתי לאותו קודש-קדשים שרק נכבדי נצרת לא אורחים מכובדים יכולים להכנס אליו: משרד המושל הצבאי בכבודו ובעצמו. למה אתה נוסע לשדה-בוקר? רעמה השאלה מאחורי שולחן קודר. הסברתי סעם נוספת, הראיתי את המכתב וצויתי מיד ברשיון מיוחד, המתיר לי את הנסיעה לדרום הרחוק.

לבחורים צעירים. הכניסה אסורה

הקדמת ברבע שעה, ציין בסיפוק בי. ג'י. משהוכנסתי לחדרו, דקות אחדות לאחר שהגעתי לשדה-בוקר. ואמנם במרוב שולחתי על בואי נאמר כי אבוא ב-14.00, ולמעשה הגעתי לשם ברבע לשתיים.

הנסיעה היתה פשוטה ומהירה. עד באר-שבט באגד, ומשם בקומאנדאר צבאי. לפני הצרף, המוכר לו מתמונת עתונם, ניצב שומר שעצרני ושאלני: "לאן? הסברתי שוב. אין לך סכויים", אמר, אשתי (פולה) לא נותנת לבחורים צעירים להכנס אליו." הסברתי שוב וקראתי את המכתב. השומר נכנס ולאחר שינית אחרות, קראני להכנס. קבלת-הנסים היתה לבבית ביותר. החדר, עטור הסמרים מריצה ועד תיקיה, משאיר רושם כבד על כל מי שרוצה לקרוא בספרים, אוהב זאת, אך אלה אינם ניתנים לו. הבחנתי שקור שלם מוקדש למקצועות היהדות בכל השפות. "בוודיהים" ה"בית-השני" ודומיהם.

השיחה ארכה שלוש שעות תמימות. היא הוסקה באמצע שלוש שעות בגלל ביקורו של שרה-התחבורה, יוסף ספיר, וסעם בגלל התערבותה של פולה, אשתי, שהדגישה בקשר לחילום-דברים בינינו על בעית נישואי-תערובת: "מה יש? גם בני התחתן עם נוצריות..."

אני אורח פשוט

"ספר", אמר בן-גוריון, שהסביר לי קודם לכל כי הוא "אורח פשוט". אינני מייצג שום מוסד, לא את המדינה ולא את ההסתדרות, וכי בתור כזה הוא מדבר. סיפרתי, לא את הכל, רק את תמצית ועיקר הדברים. סיפרתי על נוער שאין לו מחסה כלכלי, תרבותי או חברתי. על מאות נערים ונערות שאינם לומדים, אינם עובדים, נתונים לבורות ובערות, עוני ופרימיטיביות מנוגת ומדלדלת. סיפרתי על מצבו של הנוער הערבי בישראל 1954.

משתף, וכו'. "נכון", השיב בי. ג'י. לאחר שהרהר קמעה, "יהיה צורך להקים חברות-נוער ערביות ולהדריךן לחיי קיבוץ!" ההצעה על חברות-נוער ערביות אינה חדשה. אני עצמי התחנכתי בחברה כזו, הראשונה בהן, בשער-העמקים של השומרה-הצעיר. "איך היה?" שאל בי. ג'י. כשסיפרתי לו על-כך. סיפרתי על החברה, על תכנית הלימוד, על יחסו הטוב, יחסית, של המשק וחבריו, והסברתי את הסתירה הגדולה שבין תורת העיונית של השומר-הצעיר, אותה הרביצו בנו משך שנה תמימה, וכיצד התנפצה כל התורה לרסיסים כבר בחודש הראשון, כשחזרתי לכפר. כל זה היה ידוע לפני, ג'י., לא חידשתי מאומה. הוא עצמו כתב בספרו על הציונות והקומוניזם של השומר-הצעיר והציג היטב את אותה סתירה.

קיבוצים מעורבים בהתישבות

אפשר יהיה גם להקים קיבוצים מעורבים, אמר בי. ג'י. שהדגיש כי תנועת-הנוער הכללית תהיה כללית גם בה הבחינה הלאומית, ומשום-כך ברור הרבר כי גם מן המגשימים בקיבוץ, יקמו קיבוצים כאלה. "התנועות הקיבוציות", אמר בי. ג'י., "צריכות לפתוח את שעריהן לחברים הערביים". הוא לא הסביר באותה הזדמנות מצד מי בואו היוזמה ל"פתיחת שערים" זו, ואם היא עצמו יכריז עליה, ומתי.

ההתישבות האיוורת חייבת להיות עתה נקודת המוצא להתישבות החדשה, חזר בי. ג'י. על הצעתו בועידת איחוד הקיבוצים ובהזדמנויות אחרות. הוא אף הוזכר את היענותם של בני המושבים לקריאת ההתנדבות שלו ואמר כי בני מושבים אלה יניחו את היסוד לשני איזורי ההתישבות הראשונים.

גדנ"ע: סחוף לתחום לערבים

גדנ"ע זהו חינוך טרום-צבאי. כל זמן שאין מגייסים את בני המיעוטים, לא יתכן להנהיג גדנ"ע אצלם. חייך בי. ג'י. כשהצגתי בפניו את החורמת "נרשם", המעידה על היענותו לצו הרישום לשירות צבאי למיעוטים. הוא אמר אחר-כך שאין להניח שייגייסו באמת את בני המיעוטים לשירות סירה.

גדנ"ע - גודי נוער שצריכים לתת חינוך טרום-צבאי וגם חינוך הומאני כללי, - כתב בי. ג'י. במכתבו, במנותו את הגדנ"ע במנין השלב השני בשלבי חינוכו של הדור הצעיר. לא הסביר בי. ג'י. בשיחתו כיצד יתכן להכניס את החברים הערביים לתנועת-הנוער הכללית בלא שיעברו שלב זה בין החינוך הממלכתי לבין תנועת-הנוער הכללית.

הסברה שניה חסרה בדבריו של בי. ג'י. כיצד יתכן שתכרים לתנועה אחת, חברי צורה ואנשי מוסדות, ויכלו לחיות חיהם בצוותא תוך כדי צעידה למטרה משותפת, בזמן שתכר אחד הוא אורח מדינת ישראל ואילו השני אורח, אך אורח בעל-רשיון, או חסר-רשיון, מטעם הממשל הצבאי, אורח מוגבל בתנועתו ואורח שאין רוצים בו בצבא מפני שאין מאמינים בו.

על כל הערבים להתייחד!

"שלום היא המטרה החשובה ביותר של מדינת ישראל", - אמר בי. ג'י. פעמים אחדות תוך כדי השיחה, אך נמנע אורח את להשגת שלום נכסף זה. "אני דברים אלה פשוט", - הפסיר כשהתעוררה השיחה על ענינים שאינם עניני נוער.

להתראות, - אמר בי. ג'י. כשנפרדתי ממנו, תוך כדי היזכרות לפגישה נוספת, סמוך לתחלתו של חודש דצמבר, לכשידובר על הסמינריון לנוער ערבי, שבדעתו להקים. "בי. ג'י. אמר לי שעל כל הערבים להתייחד", - סיפר לי יותר מאיחר יהושע כהן, איש שדה-בוקר מראשי הלח"י לשעבר, אתו סיירתי במשך. הוא אמר כי דברים אלה השמיע באוזני בי. ג'י. לכששוחחו על הדרך היעילה והטובה ביותר לפתרון בעית המיעוט הערבי.